

Työkirja osaamiskokonaisuuksien yhteissuunnitteluun

Toimintamallin vaiheet ja työpohjat

Johdanto

Valtakunnallisessa ”Työelämälähtöinen avoin korkeakouluopetus” –hankkeessa (AVOT-hanke) (ESR 2015-2018) keskeisenä tavoitteena oli rakentaa avointen korkeakoulujen valtakunnallisesta tarjonnasta osaamiskokonaisuuksia. Hankkeen lähtökohtana oli luoda kasvu- ja rakennemuutosalojen osaamistarpeisiin ketterä ja kestävä toimintamalli avoimen korkeakouluopetuksen järjestämiseksi. Toimintamalli on kuvattu osoitteessa <http://avothanke.fi/>

Toimintamallista laadittiin työkirja. Työkirja on tiivistetty kuvaus toimintamallista ja se on laadittu avoimen korkeakoulutuksen toimijoiden tueksi osaamiskokonaisuuksien suunnitteluun ja toteuttamiseen. Työkirjaan on nostettu kuhunkin mallin seitsemään vaiheeseen liittyvät keskeiset kysymykset. Tätä työkirjaa voi täyttää sähköisesti esimerkiksi yhteisessä verkkokansiossa.

Toimintamalli ja työkirja etenevät numerojärjestyksessä, vaikkakin eri vaiheet limittyvät tiiviisti toisiinsa. Työstämisessä saattaa olla tarve palata aiempiin vaiheisiin ja käydä vuoropuhelua eri vaiheiden välillä.

Työkirja on Creative Common lisenssin alaista (https://creativecommons.fi/lisenssit/#Nimea_BY_ByAttribution). Työkirjaa saa kopioida, välittää, levittää ja esittää sekä muokata vain, jos työkirjan alkuperä mainitaan (Työkirja – AVOT-hanke, <http://avothanke.fi/>).

AVOT-hanketta on rahoittanut Euroopan sosiaalirahasto.

Työkirjan tuottamiseen ovat osallistuneet:

Jyväskylän yliopisto: Merja Karjalainen, Kati Sahlman

Jyväskylän ammattikorkeakoulu: Maarit Korva, Tytti Pintilä

Diakonia-ammattikorkeakoulu: Sirpa Ylönen, Sanna Uusipaikka, Kirsi Sukula-Ruusunen

Helsingin yliopisto: Eeva-Riitta Koivula

Itä-Suomen yliopisto: Ulla Kekäläinen

Karelia-ammattikorkeakoulu: Helena Puhakka-Tarvainen, Mervi Lätti, Kirsi Taskinen, Anne Poutiainen, Heli Rinnekallio

Turun yliopisto: Satu Hakanurmi, Anne-Maarit Majanoja, Lotta Nyholm, Tapani Joelsson

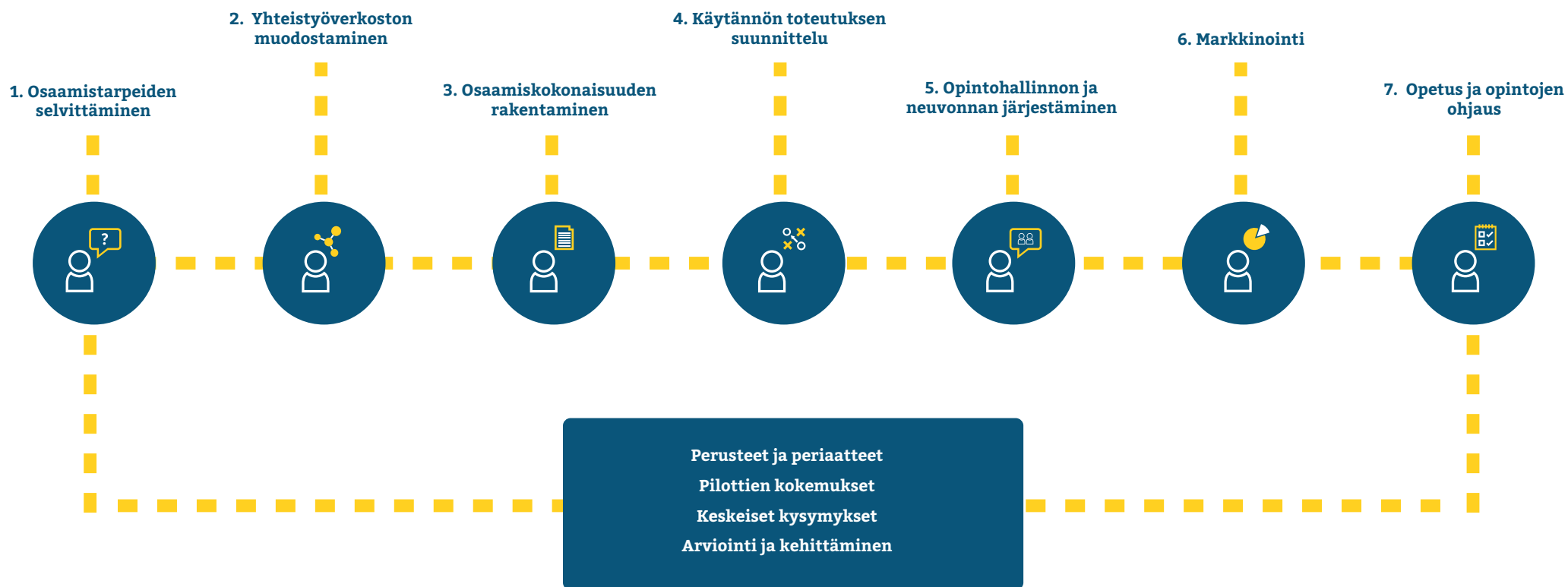
Åbo Akademi: Carina Gräsbeck, Majlen Saarinen

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Toimintamalli

Toimintamalli koostuu seitsemästä eri vaiheesta. Ohessa tiivistetysti toimintamallin sisältö.

1.

Osaamistarpeiden selvittäminen

Selvitä osaamis- ja koulutustarpeet työelämän kumppaneiden kanssa. Selvittämisen pohjalta suunnitellaan yhteistyössä uusia osaamiskokonaisuuksia eri alojen asiantuntijoille olemassa olevasta tarjonnasta.

1. Osaamistarpeiden selvittäminen

Selvitä osaamis- ja koulutustarpeet työelämän kumppaneiden kanssa. Selvittämisen pohjalta suunnitellaan yhteistyössä uusia osaamiskokonaisuuksia eri alojen asiantuntijoille olemassa olevasta tarjonnasta.

Vaihe 1. jatkuu

Mitä keinoja käytetään osaamistarpeiden selvittämiseksi (esimerkiksi haastattelut, kyselyt, yritysvierailut, sosiaalinen media, työpajat, yhteistyö hankkeiden kanssa, ennakointiraportit ja -selvitykset)?

Millaista yhteistyötä tehdään työelämän kumppanien ja työmarkkinajärjestöjen kanssa osaamistarpeiden selvittämiseksi?

Minkälaisia osaamistarpeita nousee selvityksistänne?

1. Osaamistarpeiden selvittäminen

Selvitä osaamis- ja koulutustarpeet työelämän kumppaneiden kanssa. Selvittämisen pohjalta suunnitellaan yhteistyössä uusia osaamiskokonaisuuksia eri alojen asiantuntijoille olemassa olevasta tarjonnasta.

Mikä/mitkä osaamistarve/-tarpeet valitaan osaamiskokonaisuuden aiheeksi?

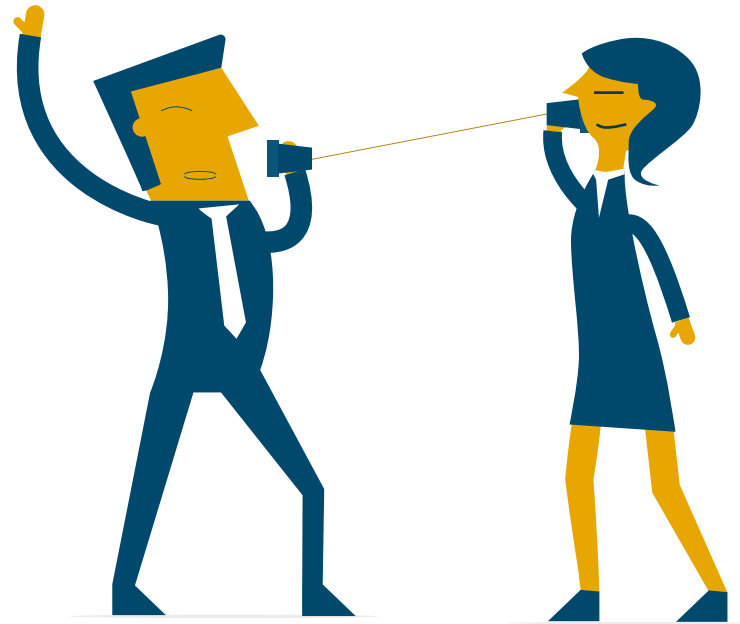
Kenelle osaamiskokonaisuus on suunnattu (kohderyhmä)?

Vaihe 2. alkaa

2.

Yhteistyöverkoston muodostaminen

Osaamiskokonaisuuden toteuttajat kootaan kokonaisuuden sisällön tarpeiden mukaan korkeakouluverkostosta, verkoston profilit huomioiden sekä valtakunnallinen opetustarjonta kartoittaen.

Osaamiskokonaisuuden suunnittelu ja toteutus edellyttävät tutkinnon osia eri korkeakoulujen opetussuunnitelmista.

2. Yhteistyöverkoston muodostaminen

Osaamiskokonaisuuden toteuttajat kootaan kokonaisuuden sisällön tarpeiden mukaan korkeakouluverkostosta, verkoston profiilit huomioiden sekä valtakunnallinen opetustarjonta kartoittaen.

Osaamiskokonaisuuden suunnittelu ja toteutus edellyttävät tutkinnon osia eri korkeakoulujen opetussuunnitelmista.

Vaihe 3. alkaa

Mitä keinoja käytetään eri korkeakoulujen avoimen korkeakouluopetuksen tarjonnan kartoittamisessa (esimerkiksi yhteydenotot korkeakouluihin, verkkosivuihin perehtyminen, yhteistyöfoorumien hyödyntäminen)?

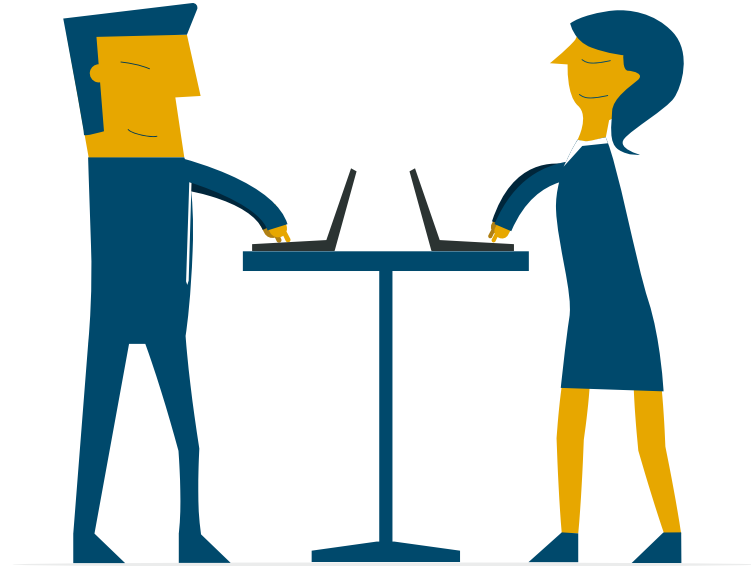
Mistä korkeakouluista löytyy tarvittavia sisältöjä vastaamaan kohdassa 1 määriteltyyn osaamistarpeeseen ja mitkä korkeakoulut tulevat mukaan yhteistyöhön?

Minkälainen työnjako korkeakoulujen välillä on? Mikä korkeakoulu koordinoi toimintaa?

3.

Osaamiskokonaisuuden rakentaminen

Osaamiskokonaisuuden rakentamisen vaiheessa määritellään konkreettiset opintojaksot, joita osaamiskokonaisuuteen yhdistetään.

3. Osaamiskokonaisuuden rakentaminen

Osaamiskokonaisuuden rakentamisen vaiheessa määritellään konkreettiset opintojaksot, joita osaamiskokonaisuuteen yhdistetään.

Vaihe 3. jatkuu

Minkälaisen mallin mukaisesti uutta osaamiskokonaisuutta lähdetään suunnittelemaan (esimerkiksi a) strukturoitu malli, jossa on määritellyt opintojaksot ja etenemisjärjestys, b) valinnaisuutta sisältävä ratkaisu, c) ensin johdantojakso, jonka jälkeen edetään sisältöjaksoihin)?

Mikä on osaamiskokonaisuuden nimi?

Mitkä ovat osaamiskokonaisuuden osaamistavoitteet?

3. Osaamiskokonaisuuden rakentaminen

Osaamiskokonaisuuden rakentamisen vaiheessa määritellään konkreettiset opintojaksot, joita osaamiskokonaisuuteen yhdistetään.

Vaihe 4. alkaa

Mitä opintojaksoja osaamiskokonaisuus sisältää (nimi, laajuus ja vastuukorkeakoulu)?

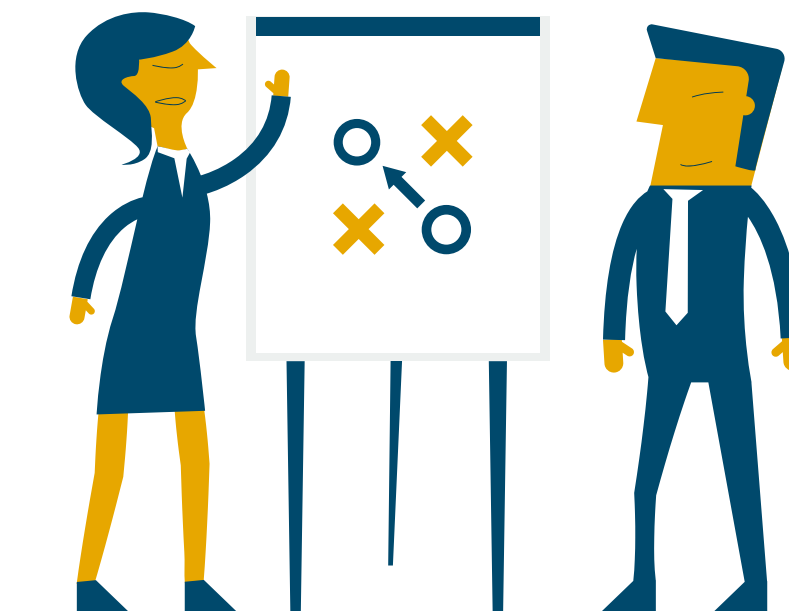
Millä tavalla kohderyhmän taustat (esim. pohjakoulutus, työkokemus, ala, aiempi osaaminen teemasta) huomioidaan osaamiskokonaisuuden suunnittelussa?

Millaista yhteistyötä tehdään työelämän kumppanien ja muiden sidosryhmien kanssa osaamiskokonaisuuden suunnitteluvaiheessa?

4.

Käytännön toteutuksen suunnittelu

Osaamiskokonaisuuden käytännön toteutuksen suunnittelussa sovitaan opintojen toteuttamisesta tarkemmin. Suunnittelu sisältää tiedot opintojaksojen etenemisjärjestyksestä, suoritusmuodoista, aikataulusta ja kouluttajista.

4. Käytännön toteutuksen suunnittelu

Osaamiskokonaisuuden käytännön toteutuksen suunnittelussa sovitaan opintojen toteuttamisesta tarkemmin. Suunnittelu sisältää tiedot opintojaksojen etenemisjärjestyksestä, suoritusmuodoista, aikataulusta ja kouluttajista.

Vaihe 4. jatkuu

Minkälainen toteutusmuoto soveltuu parhaiten kohderyhmälle?

Miten käytännön toteutuksessa varmistetaan joustavat mahdollisuudet opiskella (esim. verkko-opiskelu, kontaktiopetuksen määrä, ajankohta)?

Miten osaamiskokonaisuus aikataulutetaan?

4. Käytännön toteutuksen suunnittelu

Osaamiskokonaisuuden käytännön toteutuksen suunnittelussa sovitaan opintojen toteuttamisesta tarkemmin. Suunnittelu sisältää tiedot opintojaksojen etenemisjärjestyksestä, suoritusmuodoista, aikataulusta ja kouluttajista.

Mitkä ovat keskeiset eroavuudet korkeakoulujen välillä ja miten näiden kanssa toimitaan sujuvasti (esimerkiksi sähköiset järjestelmät, ilmoittautumiskäytänteet, opetuksen järjestämisen tavat)?

Miten työelämäverkostojen asiantuntijuutta hyödynnetään opintojen toteutuksessa?

Vaihe 5. alkaa

5.

Opintohallinnon ja neuvonnan järjestäminen

Opintohallintoon sisältyvät opintoihin ilmoittautuminen, opinto-oikeuden muodostuminen, opintomaksujen periminen, opintosuoritusten rekisteröinti ja todistuksen tai opintosuoritusotteen antaminen.

5. Opintohallinnon ja neuvonnan järjestäminen

Opintohallintoon sisältyvät opintoihin ilmoittautuminen, opinto-oikeuden muodostuminen, opintomaksujen periminen, opintosuoritusten rekisteröinti ja todistuksen tai opintosuoritusotteen antaminen.

Vaihe 5. jatkuu

Opintohallinnon sujuvuus: Miten opiskelijat ilmoittautuvat (kunkin korkeakoulun omaan järjestelmään vai yhteen korkeakouluun, ilmoittautumisaika)?

Opintohallinnon sujuvuus: Minkälainen opinto-oikeusaika opiskelijalle myönnetään?

Opintohallinnon sujuvuus: Miten opintomaksut muodostuvat ja miten ne peritään?

5. Opintohallinnon ja neuvonnan järjestäminen

Opintohallintoon sisältyvät opintoihin ilmoittautuminen, opinto-oikeuden muodostuminen, opintomaksujen periminen, opintosuoritusten rekisteröinti ja todistuksen tai opintosuoritusotteen antaminen.

Vaihe 5. jatkuu

Opintohallinnon sujuvuus: Miten opiskelijat saavat tunnukset tietojärjestelmiin?

Opintohallinnon sujuvuus: Miten opintosuoritusten rekisteröinti hoidetaan ja minkälainen todistus osaamiskokonaisuudesta tehdään?

Opintohallinnon sujuvuus: Miten korkeakoulut järjestävät keskinäisen tiedonkulun opintojen edistymisestä (suoritukset, keskeytykset, ongelmat)?

5. Opintohallinnon ja neuvonnan järjestäminen

Opintohallintoon sisältyvät opintoihin ilmoittautuminen, opinto-oikeuden muodostuminen, opintomaksujen periminen, opintosuoritusten rekisteröinti ja todistuksen tai opintosuoritusotteen antaminen.

Vaihe 5. jatkuu

Opintohallinnon sujuvuus: Miten opiskelijoilta kerätään palautetta osaamiskokonaisuudesta?

Neuvonnan järjestäminen: Mihin asioihin neuvonnalla vastataan (esimerkiksi opintoihin ilmoittautuminen, opintomaksut, opinto-oikeuden kesto, opintojen suorittaminen ja suoritustavat, opiskelijoiden ajanhallinnan ja opiskeluvyyn kysymykset, opintopolun sujuvuus)?

Neuvonnan järjestäminen: Miten työnjako tehdään neuvonnan osalta?

5. Opintohallinnon ja neuvonnan järjestäminen

Opintohallintoon sisältyvät opintoihin ilmoittautuminen, opinto-oikeuden muodostuminen, opintomaksujen periminen, opintosuoritusten rekisteröinti ja todistuksen tai opintosuoritusotteen antaminen.

Neuvonnan järjestäminen: Miten neuvonta toteutetaan, jotta se on mahdollisimman saavutettavaa (välineet, ajan kohta)?

Neuvonnan järjestäminen: Miten varmistetaan, että neuvontaa toteuttavilla on riittävästi tietoa toteutettavasta osaamiskokonaisuudesta?

Vaihe 6. alkaa

6.

Markkinointi

Työelämälähtöisten osaamiskokonaisuuksien markkinointiin tarvitaan uudenlaista suunnittelua, sillä osaamiskokonaisuudet ovat avointen korkeakoulujen tarjonnassa olevia uusia opintoja.

6. Markkinointi

Työelämälähtöisten osaamiskokonaisuuksien markkinointiin tarvitaan uudenlaista suunnittelua, sillä osaamiskokonaisuudet ovat avointen korkeakoulujen tarjonnassa olevia uusia opintoja.

Vaihe 6. jatkuu

Mitkä markkinoinnin keinot ja kanavat parhaiten tavoittavat osaamiskokonaisuuden kohderyhmän ja työelämän kumppanit?

Miten osaamiskokonaisuuksia markkinoidaan yhteistyöverkostona (korkeakoulut, työelämäkumppanit)?

Mikä on markkinoinnin ydinviesti ja minkälainen visuaalinen ilme valitaan?

6. Markkinointi

Työelämälähtöisten osaamiskokonaisuuksien markkinointiin tarvitaan uudenlaista suunnittelua, sillä osaamiskokonaisuudet ovat avointen korkeakoulujen tarjonnassa olevia uusia opintoja.

Paljonko markkinointiin on käytettävissä resursseja (työvoima, aika, raha)?

Minkälaisia toimenpiteitä tehdään markkinoinnin osalta? Mikä on työnjako ja aikataulu?

Vaihe 7. alkaa

7.

Opetus ja opintojen ohjaus

Opettamisessa ja ohjaamisessa hyödynnetään tehokkaasti ja monipuolisesti sähköisiä oppimisympäristöjä (materiaalit sähköisiä, tallenteet, verkkokokoukset, työvälineet), jotta pystytään vastaamaan mahdollisimman laajasti aikuisopiskelijoiden koulutus- ja ohjaustarpeisiin. Toisaalta erilaiset sähköiset oppimisympäristöt ja taustoiltaan erilaiset opiskelijat edellyttävät ohjauspalveluilta läpinäkyvyyttä.

7. Opetus ja opintojen ohjaus

Opettamisessa ja ohjaamisessa hyödynnetään tehokkaasti ja monipuolisesti sähköisiä oppimisympäristöjä (materiaalit sähköisiä, tallenteet, verkkokokoukset, työvälineet), jotta pystytään vastaamaan mahdollisimman laajasti aikuisopiskelijoiden koulutus- ja ohjaustarpeisiin. Toisaalta erilaiset sähköiset oppimisympäristöt ja taustoiltaan erilaiset opiskelijat edellyttävät ohjauspalveluilta läpinäkyvyyttä.

Vaihe 7. jatkuu

Opetuksen toteutus: Miten työelämäläheisyys ja joustavuus huomioidaan pedagogisissa ratkaisuissa (projektit, harjoittelu, tutustumiskäynnit, asiantuntijat, sisältöjen soveltaminen käytäntöön, työhön liittyvät kehittämissuhteet, mentorointi jne.)?

Opetuksen toteutus: Millainen rooli työelämän kumppaneilla on opintojen toteutuksessa (esim. asiantuntijaluennot)?

Opetuksen toteutus: Miten eri korkeakoulujen opettajien välinen yhteistyö ja tiedonjako järjestetään (esimerkiksi sisältöjen looginen eteneminen, painotukset, eri opintojaksojen nivoutuminen toisiinsa, opettajien työnjaon kysymykset, arviointiperiaatteet)?

7. Opetus ja opintojen ohjaus

Opettamisessa ja ohjaamisessa hyödynnetään tehokkaasti ja monipuolisesti sähköisiä oppimisympäristöjä (materiaalit sähköisiä, tallenteet, verkkokokoukset, työvälineet), jotta pystytään vastaamaan mahdollisimman laajasti aikuisopiskelijoiden koulutus- ja ohjaustarpeisiin. Toisaalta erilaiset sähköiset oppimisympäristöt ja taustoiltaan erilaiset opiskelijat edellyttävät ohjauspalveluilta läpinäkyvyyttä.

Vaihe 7. jatkuu

Opetuksen toteutus: Mitä on tarpeen sopia opetusmateriaalien laatimisesta, käytöstä ja jakamisesta?

Opetuksen toteutus: Miten opintojen esteettömyyttä ja saavutettavuutta edistetään?

Opetuksen toteutus: Mikä on itsenäisen opiskelun ja ryhmässä tapahtuvan opiskelun välinen suhde osaamiskokonaisuudessa? Minkälainen merkitys on esimerkiksi ryhmäytymisellä ja vertaisoppimisella?

7. Opetus ja opintojen ohjaus

Opettamisessa ja ohjaamisessa hyödynnetään tehokkaasti ja monipuolisesti sähköisiä oppimisympäristöjä (materiaalit sähköisiä, tallenteet, verkkokokoukset, työvälineet), jotta pystytään vastaamaan mahdollisimman laajasti aikuisopiskelijoiden koulutus- ja ohjaustarpeisiin. Toisaalta erilaiset sähköiset oppimisympäristöt ja taustoiltaan erilaiset opiskelijat edellyttävät ohjauspalveluilta läpinäkyvyyttä.

Vaihe 7. jatkuu

Opintojen ohjaus: Miten ohjaus järjestetään (esimerkiksi vastuhenkilö ja välineet)?

Opintojen ohjaus: Miten opintokokonaisuuteen ja -jaksoihin perehdyttäminen järjestetään ja mitä sovitaan työ- jaosta? Miten tarvittavat opiskelutaidot (esimerkiksi tieteellinen kirjoittaminen, verkko-opiskelu, lähdeviittaaminen) varmistetaan?

Opintojen ohjaus: Miten opintojakson sisältöihin ja suoritustapoihin liittyvä ohjaus järjestetään?

7. Opetus ja opintojen ohjaus

Opettamisessa ja ohjaamisessa hyödynnetään tehokkaasti ja monipuolisesti sähköisiä oppimisympäristöjä (materiaalit sähköisiä, tallenteet, verkkokokoukset, työvälineet), jotta pystytään vastaamaan mahdollisimman laajasti aikuisopiskelijoiden koulutus- ja ohjaustarpeisiin. Toisaalta erilaiset sähköiset oppimisympäristöt ja taustoiltaan erilaiset opiskelijat edellyttävät ohjauspalveluilta läpinäkyvyyttä.

Opintojen ohjaus: Miten huolehditaan opiskelijoiden sujuvasta siirtymästä eri korkeakoulujen välillä?

Opintojen ohjaus: Miten opiskelijan kiinnittymistä opintoihin voidaan tukea korkeakoulujen ja työelämän välisenä yhteistyönä?

Työkirja osaamiskokonaisuuksien yhteissuunnitteluun

Lue lisää www.avothanke.fi